

Tilladelse til Skjoldagervej 5 6510 Gram

Tilladelse efter § 16 b stk. 1 til udvidelse af kvægproduktion

27. juni 2018

Haderslev Kommune

Oplysninger om ansøger og ejerforhold

Bedrift:

Adresse:	Skjoldagervej 5, 6510 Gram
Ejendomsnummer	5100001010
Matr. nr.:	106, Gram Ejerlav, Gram med flere
CVR-nummer:	26487560
CHR numre	51576

Ansøger og ejer af ejendommen:

Navn:	Peter Dirk Bilderbeek
Adresse:	Skjoldagervej 5, 6510 Gram
Telefon:	74821202
E-mail:	petmilimobil@mail.dk

Konsulent:

Virksomhed:	KF MILJØ ApS
Adresse:	Åkjærsvvej 8, 6600 Vejen
Kontaktperson:	Karen Feddersen
Telefon:	26397825
E-mail:	kf@kfmiljo.dk

Husdyrgodkendelse.dk

IT-skema nr:	200991 version 5 af 31. marts 2018
---------------------	------------------------------------

Vigtige datoer:

Haderslev Kommune modtog ansøgningen	6. november 2017
Fuldt oplyst ansøgning modtaget	31. marts 2018
Partshøring af ansøger	16. maj 2018
Skriftlig orientering til naboer	8. juni 2018
Tilladelsen blev meddelt og offentliggjort	27. juni 2018
Klagefristen udløb	25. juli 2018

Indhold

Oplysninger om ansøger og ejerforhold	2
Indhold	3
1 Indledning	5
1.1 Afgørelse og lovgrundlag.....	5
2 Vilkår for husdyrproduktion på Skjoldagervej 5, 6510 Gram	7
2.1 Drift og indretning.....	7
2.2 Stalde og produktioner	7
2.3 Husdyrgødning	7
2.4 Vaskeplads og afledning af vaskevand	7
2.5 Støj.....	7
2.6 Støv, lugt og skadedyr.....	8
2.7 Lys.....	8
2.8 Olie, kemikalier og affald	9
2.9 Egenkontrol.....	9
3 Dispensation	9
4 Udnyttelse, kontinuitet, retsbeskyttelse og ny viden om kvæggulve	9
4.1 Udnyttelse.....	9
4.2 Kontinuitet	9
4.3 Retsbeskyttelse	9
4.4 Ny viden om kvæggulve.....	10
5 Anden lovgivning	10
6 Høring, offentliggørelse og klagevejledning	11
6.1 Partshøring af ansøger.....	11
6.2 Orientering af naboer	11
6.3 Offentliggørelse	11
6.4 Klagevejledning og søgsmål	11
6.5 Civilt søgsmål	11
6.6 Underretning	11
7 Beskrivelse og vurdering af husdyrproduktion på Skjoldagervej 5, 6510 Gram.....	14
7.1 Produktionsareal og teknologi	14
7.2 Afstandskrav og landskabelige værdier	14
7.3 Kulturmiljø	15
7.4 Natur.....	16
7.5 Jord og grundvand	21
7.6 Overfladevand	21
7.7 Lugt	21
7.8 Støj.....	22

7.9	Rystelse	22
7.10	Støv	22
7.11	Fluer og skadedyr	22
7.12	Transport	22
7.13	Lysgener	23
7.14	Uhygiejniske forhold	23
7.15	Affaldsproduktion	23
8	Konklusion	23
9	Bilag oversigt	24
	Bilag 1: Lovgivning og vejledning	25
	Bilag 2: Oversigtskort for Skjoldagervej 5, 6510 Gram	26
	Bilag 3: Konsekvenszone for Skjoldagervej 5, 6510 Gram	27
	Bilag 4: Beregning af opbevaringskapacitet	28
	Bilag 5: Kort over kategori 1 og 2 natur samt Natura 2000 ved anlæg	29
	Bilag 6: Kort over kategori 3 natur ved anlæg	30
	Bilag 7: Kort over § 3 natur ved anlæg	31
	Bilag 8: Kort over Bilag IV forekomster ved anlæg	32
	Bilag 9: Natura 2000-område Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov (N93) ...	33
	2330 - Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene	34
	3130 - Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden	34
	4030 - Tørre dværgbusksamfund (heder)	35
	5130 - Enekrat på heder, overdrev eller skrænter	35
	7110 - *Aktive højmoser	35
	7120 - Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse	35
	7140 - Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand	35
	Bilag 10: Potentielle bilag IV arter	37

1 Indledning

Peter Dirk Bilderbeek ansøger om en § 16 b stk. 1 tilladelse efter husdyrbrugloven¹ for at lovliggøre eksisterende staldanlæg og overgå til stipladsmodellen på ejendommen Skjoldagervej 5, 6510 Gram.

Ejendommen har i forvejen en § 11 stk. 2 miljøgodkendelse fra 3. marts 2009 til 120 stk. malkekøer, 93 opdræt, 6- 26 mdr., 27 kalve (0-6 mdr.) og 60 tyrekalve 40-55 kg alle dyr af stor race på i alt 181,61 DE.

Staldanlægget som der søges om at lovliggøre består af en halmlade der delvis er indrettet med et dybstrøelsesareal til de højtydende og højdrægtige køer og kvier, en rundbuehal der er indrettet til sygeafdeling og sluttelig en rundbuehal indrettet som aflastningsafdeling. For alle de tre anførte staldanlæg er gældende, at disse er indrettet med dybstrøelse. Der sker ingen ændringer i de eksisterende stalde.

Godkendelsen omfatter:

- Kostald på 1099 m² produktionsareal (stald i alt 1099 m²)
- Kalvestald på 244 m² produktionsareal (stald i alt 245 m²)
- Stald til ungdyr og 2 heste på 649 m² produktionsareal (stald i alt 649 m²)
- Højdrægtighedsstald på 349 m² produktionsareal (stald i alt 349 m²)
- Sygeafdeling på 39 m² produktionsareal (stald i alt 39 m²)
- Aflastningsafdeling på 26 m² produktionsareal (stald 26 m²)
- Gyllen opbevares i 2 gyllebeholdere. Gyllebeholder 1 på 3000 m³ og med et overfladeareal på 842 m² og gyllebeholder 2 på 1500 m³ og med et overfladeareal på 345 m². Gyllebeholderne har ikke fast overdækning.

Ammoniakemissionen er på 2.649,3 kg NH₃-N og dermed mindre end 3.500 kg NH₃-N pr. år, hvorved tilladelsen skal være en § 16 b stk. 1.

Med den nye lovgivning fra 2017 ændres miljøgodkendelsen fra at være baseret på antal producerede dyr om året til at være baseret på antal m² produktionsareal samt de ansøgte dyretyper. Det maksimale antal dyr i produktionsarealet er fremover udelukkende reguleret af de til enhver tid gældende dyrevelfærdsregler. Den nye stipladsmodel giver således mulighed for fleksibilitet.

1.1 Afgørelse og lovgrundlag

Haderslev Kommune meddeler hermed tilladelse til at udvide produktionsarealet på Skjoldagervej 5, 6510 Gram fra et produktionsareal på 1992 m² til et produktionsareal på 2406 m².

Tilladelsen er meddelt på grundlag af oplysningerne i ansøgningen og på ovenstående vilkår, og husdyrbruget skal fremover drives efter disse.

Ansøgningen er behandlet efter Husdyrbrugloven og tilhørende bekendtgørelser:

- Lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v., nr. 1572 af 20. december 2006, jf. lovbek. nr. 256 af 21. marts 2017 (Husdyrbrugloven).
- Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug, nr. 1380 af 30. november 2017 (Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen).
- Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v., nr. 865 af 23. juni 2017 (Husdyrgødningsbekendtgørelsen).

Husdyrbruget er omfattet af § 16b stk. 1 i husdyrbrugloven. § 16b vedrører etablering, udvidelse og ændring af husdyrbrug med en ammoniakemission på over 750 kg NH₃-N/år. Når et husdyrbrug har en årlig emission på over 750 kg NH₃-N skal BAT vurderes.

¹ Bekendtgørelse nr. 256 af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. af 21/03/2017

I ansøgningskemaet er det vejledende BAT-niveau beregnet til 2649 NH₃-N/år. Det fremgår, at den faktiske emission er beregnet til det samme niveau, og at BAT-kravet derfor er overholdt uden virkemidler. Der stilles derfor ingen vilkår vedrørende BAT.

Haderslev Kommune vurderer, at husdyrbruget med en tilladelse efter § 16 b ikke vil medføre en væsentlig indvirkning på miljøet. Derfor blev ansøgningen ikke annonceret, inden den blev behandlet.

Haderslev Kommune har orienteret naboer om udkast til tilladelsen til husdyrbruget den 8. juni 2018. Der var frist til at komme med bemærkninger den 22. juni 2018.

Godkendelsen er udarbejdet af:

Haderslev Kommune
Erhverv
Simmerstedvej 1A, 1.
6100 Haderslev

Tilsynsmyndighed:

Haderslev Kommune
Erhverv
Simmerstedvej 1A, 1.
6100 Haderslev

Sagsbehandler: Line Olsen
Kvalitetskontrol: Håkon Karlsen
Sagsnummer: 17/28642

Med venlig hilsen

Line Olsen
Miljømedarbejder

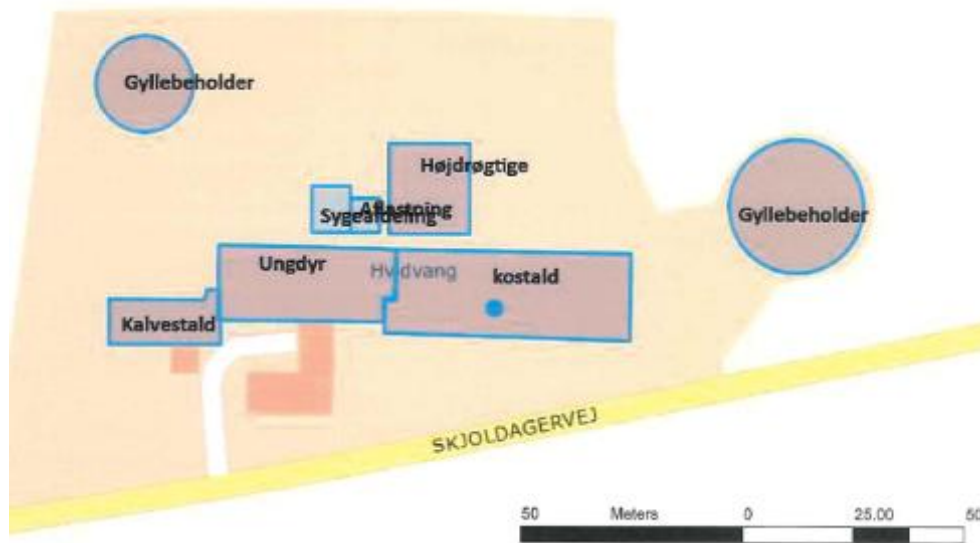
2 Vilkår for husdyrproduktion på Skjoldagervej 5, 6510 Gram

2.1 Drift og indretning

1. Husdyrbruget skal placeres, indrettes og drives som beskrevet i ansøgningsmaterialet og tilladelsen.
2. Husdyrbruget godkendes til malkekvæg, kvier, stude og kalve på et maksimalt produktionsareal på 2406 m².
3. Tilladelsen skal altid være tilgængeligt på landbruget. Den ansvarlige for driften og de øvrige ansatte skal kende vilkårene i denne tilladelse.

2.2 Stalde og produktioner

4. Tilladelsen omfatter hele husdyrbruget på Skjoldagervej 5, 6510 Gram.

5. Kostalden skal være med fast drænet gulv med skraber og ajleafløb.
6. Ungdyrsstalden skal være sengestald med spalter.
7. Kalvestalden og staldene til højdrægtige køer, aflastning og sygeafdeling skal være med dybstrøelse.

2.3 Husdyrgødning

8. Gyllebeholder 1 må maksimalt have et overfladeareal på 842 m² (3000 m³).
9. Gyllebeholder 2 må maksimalt have et overfladeareal på 345 m² (1500 m³).
10. Håndtering af gylle skal foregå under opsyn.
11. Påfyldning af gyllevogne/lastbiler skal foregå på en plads med afløb til opsamlingsbeholder for flydende husdyrgødning eller med gyllevogne, der har pumpe og returløb.
12. Hvis der opbevares dybstrøelse (kompost) i markstak, skal markstakken med dybstrøelse (kompost) placeres mindst 100 meter væk fra nabobeboelse.

2.4 Vaskeplads og afledning af vaskevand

13. Al indvendig rengøring af kvægtransportvogne, og al vask og rengøring af maskiner og redskaber med husdyrgødning eller foder skal foregå på en støbt plads med fast bund. Afledning af vaskevandet skal ske til en opsamlings- eller gyllebeholder.

2.5 Støj

14. Husdyrbrugets samlede bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer, angivet som det ækvivalente,

konstante, korrigerede støjniveau målt i dB(A). Tallene i parentes angiver midlingstiden² inden for den pågældende periode:

Dag	Kl. 07-18	55 dB(A)	(8 timer)
Aften	Kl. 18-22	45 dB(A)	(1 time)
Nat	Kl. 22-07	40 dB(A)	(1/2 time)
Lørdag	Kl. 07-14	55 dB(A)	(7 timer)
Lørdag	Kl. 14-22	45 dB(A)	(4 timer)
Søn- og helligdag	Kl. 07-22	45 dB(A)	(8 timer)

15. Støj fra husdyrbruget må i natperioden (kl. 22 – 07) ikke overstige 55 dB(A) målt som spidsværdi.

16. Haderslev Kommune kan bestemme, at husdyrbruget skal dokumentere, at grænseværdierne for støj er overholdt, dog højst 1 gang årligt. Dokumentationen skal sendes til tilsynsmyndigheden sammen med oplysninger om driftsforholdene under målingen/beregningen. Målingerne/beregningerne skal udføres og rapporteres som "Miljømåling – ekstern støj" af en enhed, som er optaget på Miljøstyrelsens liste over godkendte laboratorier. Virksomhedens støj skal dokumenteres ved måling eller efter gældende vejledninger fra Miljøstyrelsen, pt. Nr. 6/1984 om Måling af ekstern støj og nr. 5/1993 om Beregning af ekstern støj fra virksomheder.

Målingerne/beregningerne skal foretages på/for de mest støjbelastede områder udenfor virksomhedens grund og under de mest støjbelastede driftsforhold - eller efter anden aftale med miljømyndigheden.

2.6 Støv, lugt og skadedyr

17. Foderspild, spild af husdyrgødning og lignende skal fjernes fra udenomsarealer og tilkørselsveje, så der ikke opstår støv og lugtgener eller tilhold af skadedyr.

18. Der skal være en god staldhygiejne i stalden.

19. For at forhindre lugtgener, skal kasseret ensilage fra ensilagestakke eller -siloe fjernes løbende og opbevares på møddingsplads med overdækket plast eller lignende.

20. Der skal udføres effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse i overensstemmelse med gældende retningslinjer fra Institut for Agrøkologi, Aarhus Universitet.

21. Hvis Haderslev Kommune vurderer, at driften giver anledning til flere støv, lugt eller fluegener og andre skadedyr end forventet, så skal ejer af husdyrbruget få lavet en handlingsplan om, hvordan generne kan reduceres. Handleplanen skal godkendes af Haderslev Kommune, og derefter gennemføres. Udgifter til handleplanen og gennemførelse af den skal afholdes af

2.7 Lys

22. Udendørs belysning og lys fra stalde må ikke medføre væsentlige lysgener for omkringboende.

23. Der skal være natsænkning på belysningen i staldene i den periode, hvor der ikke er aktivitet.

² Midlingstiden er gennemsnitlig støj over tid kombineret med middelværdien over tid.

2.8 Olie, kemikalier og affald

- 24.** Olie og kemikalier (råvarer, olie- og kemikalieaffald) skal opbevares i egnede beholdere med tætsluttende låg uanset mængde. Oplagspladsen skal være under tag og uden mulighed for afløb. Den skal være indrettet således, at lækage eller spild kan opsamles. Opsamlingskapaciteten skal svare til volumen på den største beholder. Der må ikke være risiko for opsamling af slagregn eller sne. Beholderne skal være beregnet til formålet og være tydelig mærket med angivelse af indhold.
- 25.** Olietanke til diesel- eller fyringsolie skal til enhver tid stå overdækket på befæstet areal uden afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand, således at spild kan observeres og opsamles med kattegrus eller andet olieabsorberende materiale.
- 26.** Ved påfyldning af dieselolie skal dette foregå på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskillere og gyllebeholder eller således at spild kan observeres og opsamles med kattegrus eller andet olieabsorberende materiale. Påfyldning af dieselolie skal ske under konstant overvågning.
- 27.** Medicin og medicinaffald skal opbevares utilgængeligt for uvedkommende.

2.9 Egenkontrol

28. Der skal føres logbog over:

- Vedligeholdelse og kontrol af malkeanlæg og mælkekøletanke (jf. Arlas egenkontrol)
- Afhentning af døde dyr til destruktionsanstalt.
- Kvittering for aflevering af farligt affald.
- Markstark - hvis sådan en etableres skal tidspunkt og placering noteres på et kortbilag i logbogen.
- Flydelag på begge gyllebeholdere.

29. Registreringerne i logbogen skal opbevares tilgængeligt på virksomheden i minimum 5 år og skal fremvises til tilsynsmyndigheden, såfremt der anmodes herom.

30. Der skal gemmes dokumentation for energiforbrug, dieselolie, vand på ejendommen f.eks. i form af faktura fra elselskabet. Et u hensigtsmæssigt højt forbrug skal afhjælpes.

3 Dispensation

Der er ikke søgt om dispensation i forbindelse med denne tilladelse.

4 Udnyttelse, kontinuitet, retsbeskyttelse og ny viden om kvæggulve

4.1 Udnyttelse

Tilladelsen skal udnyttes inden 6 år efter, at den er meddelt. Hvis hele tilladelsen ikke udnyttes inden 6 år, så bortfalder tilladelsen til den del, der ikke er udnyttet. Tilladelsen er udnyttet, når der er indsat mindst 25 % af det mulige antal dyr i kvægstaldene.

4.2 Kontinuitet

Hvis tilladelsen ikke udnyttes fuldt ud i 3 på hinanden følgende år, så bortfalder den del, der ikke udnyttes. Et staldafsnit bliver udnyttet fuldt ud, når mindst 25 % af produktionsarealet udnyttes med mindst 50 % af det mulige indenfor rammerne af dyrevelfærdskrav eller andre relevante krav.

4.3 Retsbeskyttelse

Der er 8 års retsbeskyttelse efter at tilladelsen er meddelt.

4.4 Ny viden om kvæggulve

Den 19. december 2017 offentliggjorde Miljøstyrelsen ny viden om ammoniakemission fra kvægstalde. Det har vist sig, ifølge Miljøstyrelsen, at ammoniakemissionen fra de fleste kvægbrug er væsentligt større end det hidtil er antaget.

I nyhedsbrevet fra Miljøstyrelsen af 22-01-2018 skrives ydermere at:

“Det anbefales dog, at særligt ansøger overvejer betydningen af den nye viden i forhold til natur, de fremtidige udvidelsesmuligheder mv. i de konkrete situationer. Kommuner opfordres til at kontakte de berørte ansøgere mhp., at der kan tages stilling til situationen.”

Dette er på ingen måde uvæsentlig for ansøgerens fremtidige muligheder. Den nye viden resulterer i at natur i større grad end tidligere vil hindre, at nogle kvægbrug vil kunne udvide. I forlængelse heraf har Haderslev Kommune ringet til ansøger 8. maj 2018 for at gøre opmærksom på problemstillingen.

Den 21. februar 2018 offentliggjorde Miljøstyrelsen en vejledning i, hvordan godkendelser af kvægbrug skal håndteres i lyset af den nye viden om emission fra de forskellige staldsystemer.

Miljøstyrelsen anfører, at godkendelserne vil blive baseret på normtal 2016/17, selvom den nye viden gør, at man ved, at disse tal er lavere, end den reelle emission.

Kommunerne skal følge Miljøstyrelsens vejledning jævnfør NMK-132-00508 af 26. juni 2012, så det har forvaltningen gjort i denne sag.

Den 9. marts 2018 offentliggjorde Miljøstyrelsen en vejledning i, hvordan BAT skal håndteres i verserende godkendelser af kvægstalde.

I forhold til natur skal et husdyrbrug overholde totaldepositionskravet til ammoniakfølsom natur (kategori 1 og 2 natur) og merdeposition på nærliggende kategori 3 natur og § 3 natur skal helst være under 1 kg. Depositionerne beregnes ud fra emissionsfaktorene fastsat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen. I den gældende bekendtgørelse (BEK nr 1380 af 30/11/2017) er emissionsfaktorene lavere end de vil være i den kommende bekendtgørelse (forventes 1. august 2018). Dette skyldes den ny viden om ammoniakfordampning fra kvæggulve, som beskrevet i Miljøstyrelsens vejledninger, nævnt ovenfor.

På grund af den relativt store afstand fra ejendommens anlæg til omgivende natur er ammoniakdeposition på naturområderne så lav, at Haderslev Kommune forventer, at tilstanden af naturarealerne ikke vil ændre sig, som følge af lovliggørelsen i denne tilladelse, se afsnit 8.4 Natur. Haderslev Kommune forventer, at naturvurdering ikke vil blive ændret som følge af den ny viden om ammoniakemission fra kvægstalde, men de højere emissionsfaktorer kan gøre det vanskeligere at udvide kvægbruget på Skjoldagervej 5 i fremtiden.

Haderslev Kommune vurderer, at det ansøgte lever op til Miljøstyrelsens vejledning.

5 Anden lovgivning

Der er ikke søgt om godkendelse af andre aktiviteter.

Der gøres opmærksom på, at der højst må opbevares 1000 m³ halm i samtlige bygninger på matriklen. Ønskes der yderligere halmopbevaring, skal det ske udendørs, og her skal retningslinjerne for udendørs opbevaring af halm følges.

Yderligere gøres opmærksom på, at foderladen som ændrer anvendelse til højdrægtighedsstald ikke må være isoleret med brandfarligt materiale som polystyren/skumplast/flamingo, da dette vil udgøre en forøget fare for dyrene i tilfælde af brand.

Vi gør ydermere opmærksom på, at denne tilladelse ikke omfatter tilladelser efter anden lovgivning. Så eventuelle byggetilladelser, afledning af tagvand, afledning af spildevand m.m. skal søges særskilt.

6 Høring, offentliggørelse og klagevejledning

6.1 Partshøring af ansøger

Peter Dirk Bilderbeek har haft udkast til afgørelsen i partshøring fra den 16. maj 2018 til 30. maj 2018. Peter Dirk Bilderbeek har ikke indsendt bemærkninger til afgørelsen.

6.2 Orientering af naboer

Naboer, der har beboelse på nabomatriklen eller beboelse, der ligger indenfor lugtkonsekvenszone på 336 meter (se bilag 3) fra produktionen er blevet hørt.

Følgende naboer har fået miljøtilladelsen i høring i 2 uger fra den 8. juni 2018 til den 22. juni 2018.

Jørgen Kring Jensen	Skjoldagervej 1	6510	Gram
Jens Kvist Østergaard	Skjoldagervej 4	6510	Gram
Peter Dirk Bilderbeek	Skjoldagervej 5	6510	Gram
Søren Bennetzen	Skjoldagervej 9	6510	Gram
Hannah Mosby Jensen	Skjoldagervej 1	6510	Gram
Annie Olivia Eysturoy	Skjoldagervej 4	6510	Gram
Michelle Lorenzen Nissen	Skjoldagervej 4	6510	Gram
Miranda Maria T B A Bilderbeek	Skjoldagervej 5	6510	Gram
Moniek Johanna P Bilderbeek	Skjoldagervej 5	6510	Gram
Inger Marie Amland Bennetzen	Skjoldagervej 9	6510	Gram
Gårdejer Jørgen Kring Jensen	Skjoldagervej 1	6510	Gram
Peter D Bilderbeek	Skjoldagervej 5	6510	Gram
Stutteri Jens Kvist	Skjoldagervej 4	6510	Gram
Søren Bennetzen	Skjoldagervej 9	6510	Gram

Naboerne har ikke indsendt bemærkninger til tilladelsen i orienteringsperioden.

6.3 Offentliggørelse

Denne afgørelse bliver annonceret offentligt på hjemmesiden Digital MiljøAdministration dma.mst.dk 27. juni 2018 under Offentliggørelser med en klagefrist på 4 uger.

6.4 Klagevejledning og søgsmål

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Klagen skal indgives inden 25. juli 2018.

Du klager via Klageportalen, som du finder via www.nmkn.dk, www.borger.dk eller www.virk.dk. Du logger på Klageportalen med NEM-ID. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Haderslev Kommune via Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på 900,- kr. for borgere og 1.800,- kr. for virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder.

Hvis Haderslev Kommune fastholder afgørelsen, sender Haderslev Kommune klagen videre til behandling i nævnet via Klageportalen. Du får besked om videresendelsen.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet afviser din klage, hvis du sender den uden om Klageportalen, medmindre du forinden er blevet fritaget for brug af Klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Haderslev Kommune. Haderslev Kommune videresender herefter din anmodning til nævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt du kan fritages. Se betingelserne for at blive fritaget på www.nmkn.dk."

6.5 Civilt søgsmål

Du kan få afgørelsen prøvet ved domstolene. Det skal ske senest 6 måneder efter, afgørelsen er meddelt.

6.6 Underretning

Orientering om denne afgørelse er sendt til følgende:

Som brev til implicerede parter:

- Peter Dirk Bilderbeek, Skjoldagervej 5, 6510 Gram.

Som brev til naboer indenfor konsekvenszonen (se bilag 3):

Jørgen Kring Jensen	Skjoldagervej 1	6510	Gram
Jens Kvist Østergaard	Skjoldagervej 4	6510	Gram
Peter Dirk Bilderbeek	Skjoldagervej 5	6510	Gram
Søren Bennetzen	Skjoldagervej 9	6510	Gram
Hannah Mosby Jensen	Skjoldagervej 1	6510	Gram
Annie Olivia Eysturoy	Skjoldagervej 4	6510	Gram
Michelle Lorenzen Nissen	Skjoldagervej 4	6510	Gram
Miranda Maria T B A Bilderbeek	Skjoldagervej 5	6510	Gram
Moniek Johanna P Bilderbeek	Skjoldagervej 5	6510	Gram
Inger Marie Amland Bennetzen	Skjoldagervej 9	6510	Gram
Gårdejer Jørgen Kring Jensen	Skjoldagervej 1	6510	Gram
Peter D Bilderbeek	Skjoldagervej 5	6510	Gram
Stutteri Jens Kvist	Skjoldagervej 4	6510	Gram
Søren Bennetzen	Skjoldagervej 9	6510	Gram

Som e-mail med vedhæftet fil:

- Ansøgers konsulent: Karen Feddersen, KF MILJØ ApS
e-mail: kf@kfmiljo.dk
- Det Økologiske råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N
e-mail: husdyr@ecocouncil.dk
- DOF, Vesterbrogade 140, 1620 København V.
e-mail: natur@dof.dk

Som e-mail med link til Digital MiljøAdministration (dma.mst.dk):

- Styrelsen for Patientsikkerhed, Tilsyn og Rådgivning Syd, Nytorv 2, 1. sal, 6000 Kolding
e-mail: sesyd@sst.dk
- Danmarks Fiskeriforening, Nordensvej 3, 7000 Fredericia
e-mail: mail@dkfisk.dk
- Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Wormstrupvej 2, 7540 Haderup
e-mail: nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
e-mail: ae@ae.dk
- Forbrugerrådet, Fiolstræde 17, Postboks 12188, 1017 København K.
e-mail: fbr@fbr.dk
- Lokalfd. Danmarks Naturfredningsforening Haderslev, Bent Karlsson, Højgårdsvej 9, Brøndlund, 6500 Vojens
e-mail: bent.karlsson@hotmail.com
- Lokalfd. Danmarks Sportsfiskerforbund v/ Morten Ringive
e-mail: mri@fleggaard.dk
- Danmarks Sportsfiskerforbund, Skyttevej 4, 7182 Bredsten
e-mail: post@sportsfiskerforbundet.dk

Haderslev

- DOF Sønderjylland v/ Jørn V. Sørensen, Kongevej 64, 6100 Haderslev
e-mail: haderslev@dof.dk

7 Beskrivelse og vurdering af husdyrproduktion på Skjoldagervej 5, 6510 Gram

Haderslev Kommune har i det nedenstående vurderet miljøpåvirkningen ved ændringen af produktionsarealet. Beskrivelse af forholdene fremgår af ansøgningen og ved supplerende oplysninger. Derudover er der brugt oplysninger fra ansøgning til Miljøgodkendelse af 3. marts 2009, seneste tilsynsrapport af 13. september 2017 og oplysninger fra telefonsamtale med ejer 8. maj. 2018, da det er oplyst, at der udover lovliggørelsen af de 3 stalde ikke er ændret på husdyrbrugets drift og indretning. Vurderingerne foretages på baggrund af Haderslev Kommunes oplysninger om natur- og miljøforhold i området, og på områdets sårbarhed over for påvirkninger fra husdyrbruget. Der er inddraget oplysninger fra kommuneplanen.

7.1 Produktionsareal og teknologi

Tilladelsen omhandler hele husdyrbruget på Skjoldagervej 5, 6510 Gram. Produktionsarealet på 2406 m² er fordelt på følgende måde:

2. Overblik over stalde og produktioner

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
kostald	1099	Naturlig ventilation	3 m	(#16050) Malkekøer, kvier og stude. Fast drænet gulv med skraber og ajleafløb	0	1099
kalvestald	245	Naturlig ventilation	3 m	(#16051) Kalve, (under 6 mdr.). Dybstrøelse	0	244
ungdyr	649	Naturlig ventilation	3 m	(#16052) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal) (#46478) Heste. Dybstrøelse	0 0	635 14
højdrægtige	349	Naturlig ventilation	3 m	(#46412) Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	0	349
sygeafdeling	39	Naturlig ventilation	3 m	(#46435) Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	0	39
aflastning	26	Naturlig ventilation	3 m	(#46436) Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	0	26
Sum						2406

Se husdyranlæggenes placeringer på billede under vilkår 4 eller bilag 2.

Produktionsarealet i stalde er ansøgt som bruttoareal, og der må derfor forekomme dyr på hele arealet i alle stalde.

Haderslev Kommune vurderer, at stalde er indrettet til produktion af kvæg. Det vurderes også, at det ikke er nødvendigt at indsætte ekstra teknologi til at reducere lugt og ammoniak i forbindelse med kvægproduktion på ejendommen.

7.2 Afstandskrav og landskabelige værdier

Der søges om lovliggørelse af 3 stalde; Højdrægtige, Sygeafdeling og Aflastning med produktionsareal på samlet 414 m². Højdrægtighedsstalden er en eksisterende bygning, som før er blevet brugt til foderlade. Sygeafdeling og Aflastningsstalden er begge stationære rundbuehaller, som er placeret ved siden af

Højdrægtighedstalden. De 3 stalde er placeret inde mellem andre anlæg på bedriften. Det resterende produktionsareal på 1992 m² er i eksisterende stalde, der er lovligt etableret. I de lovligt etableret stalde er der ingen ændringer.

Haderslev Kommune vurderer derfor, at afstandskrav til vej, vandforsyningsanlæg, naboskel, vandløb, søer, levnedsmiddelvirksomhed og beboelsen på ejendommen er overholdt.

Ejendommen er beliggende indenfor udpegningen af bevaringsværdige landskaber i Kommuneplan 2017 (KP17) og beliggende indenfor det landskabskarakterområde, der relaterer sig til landskabet omkring Gram Bakkeø og Gram Ådal. Der etableres ikke fodersiloer, veje eller lignende i forbindelse med lovliggørelsen. Haderslev Kommune vurderer derfor, at landskabet ikke påvirkes af lovliggørelsen/ændringen af produktionsarealet.

Kommuneplan 2017 fastsætter følgende retningslinjer for de bevaringsværdige landskaber:

- De bevaringsværdige landskaber skal som hovedregel friholdes for byggeri og anlæg. Hvor byggeri tillades, må det ikke forringe de visuelle, kulturhistoriske, geologiske eller oplevelsesmæssige værdier. Hvor byggeri eller anlæg tillades, skal byggeriet besidde en høj arkitektonisk kvalitet, og samspillet med landskabet prioriteres højt.
- For bevaringsværdige landskaber skal der ved etablering af større byggeri og større anlæg uden for de udpegede områder tages hensyn til, at dette ikke forringer de visuelle og oplevelsesmæssige værdier i de udpegede områder.

Der er tale om eksisterende bygninger, beliggende i udkanten af landskabsudpegningen. Det vurderes ikke at opførelse af de konkrete rundbuehaller og stald vil forringe området's landskabsværdier væsentligt, idet de er placeret mellem eksisterende bebyggelse.

Haderslev Kommune vurderer ikke, det er relevant at sætte vilkår om beplantning.

7.3 Kulturmiljø

Der etableres ikke nye bygninger med rørledninger eller lignende på ejendommen. Haderslev Kommune vurderer derfor, at ændringen i produktionsarealet ikke vil påvirke fortidsminer, fredede områder, beskyttede diger eller sø-, å-, skov- og kirkebyggelinjer.

7.4 Natur Ansøgers tekst

7.1 Samlet resultat af ammoniakberegninger

Samlet emission: 2649,3 (kg NH₃-N/år)

Meremission (8 års-drift) 353,8 (kg NH₃-N/år)

Meremission (nudrift) 353,8 (kg NH₃-N/år)

7.2 Overblik over naturpunkter

Naturpunkt: Potentiel ammoniakfølsom skov	
Kategori	Kategori 3
Oprettet	Ansøger
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,2
Merdeposition (nudrift)	0,2
Total deposition	1,3

Naturlinjer til punkt: Potentiel ammoniakfølsom skov			
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (kg NH ₃ -N/år)	Totaldeposition (kg NH ₃ -N/år)
S: kostald	Landbrug0		0,3
S: kalvestald	Landbrug0		0,1
S: ungdyr	Landbrug0,0		0,5
S: højdrægtige	Landbrug0,2		0,2
S: sygeafdeling	Landbrug0,0		0,0
S: aflastning	Landbrug0,0		0,0
G: beholder 1	Landbrug0		0,1
G: beholder 2	Landbrug0		0,1
G: Møddingsplads	Landbrug0		0

Naturpunkt: Mose	
Kategori	Kategori 3
Oprettet	Ansøger
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,0
Merdeposition (nudrift)	0,0
Total deposition	0,2

Naturlinjer til punkt: Mose			
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (kg NH ₃ -N/år)	Totaldeposition (kg NH ₃ -N/år)
S: kostald	Landbrug0		0,1
S: kalvestald	Landbrug0		0,0
S: ungdyr	Landbrug0,0		0,1
S: højdrægtige	Landbrug0,0		0,0
S: sygeafdeling	Landbrug0,0		0,0
S: aflastning	Landbrug0,0		0,0
G: beholder 1	Landbrug0		0,0
G: beholder 2	Landbrug0		0,0
G: Møddingsplads	Landbrug0		0

Naturpunkt: Lunden	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,2
Merdeposition (nudrift)	0,2
Total deposition	1,7

Naturlinjer til punkt: Lunden		
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (kg NH ₃ -N/år) Totaldeposition (kg NH ₃ -N/år)
S: kostald	Landbrug0	0,4
S: kalvestald	Landbrug0	0,2
S: ungdyr	Landbrug0,0	0,6
S: højdrægtige	Landbrug0,2	0,2
S: sygeafdeling	Landbrug0,0	0,0
S: aflastning	Landbrug0,0	0,0
G: beholder 1	Landbrug0	0,1
G: beholder 2	Landbrug0	0,1
G: Møddingsplads	Landbrug0	0

Naturpunkt: eng Ø + SØ for ejendommen	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,3
Merdeposition (nudrift)	0,3
Total deposition	2,6

Naturlinjer til punkt: eng Ø + SØ for ejendommen		
Naturlinje fra	Ruhed opland	Merdeposition (kg NH ₃ -N/år) Totaldeposition (kg NH ₃ -N/år)
S: kostald	Landbrug0	1,0
S: kalvestald	Landbrug0	0,2
S: ungdyr	Landbrug0,0	0,8
S: højdrægtige	Landbrug0,3	0,3
S: sygeafdeling	Landbrug0,0	0,0
S: aflastning	Landbrug0,0	0,0
G: beholder 1	Landbrug0	0,2
G: beholder 2	Landbrug0	0,1
G: Møddingsplads	Landbrug0	0

Beskyttede naturtyper efter Husdyrbrugloven

Husdyrbrugloven³ og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen⁴ definerer en række kvælstoffølsomme naturtyper:

- Kategori 1 natur (§ 7, stk. 1, nr. 1) omfatter en række bestemte ammoniakfølsomme naturtyper (opremset i bekendtgørelsens bilag 3 D) beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder, samt heder og overdrev i øvrigt, som er beliggende inden for et Natura 2000-område.
- Kategori 2 natur (§ 7, stk. 1, nr. 2) omfatter bestemte ammoniakfølsomme naturtyper (højmoser, lobeliesøer, samt heder større end 10 ha og overdrev større end 2,5 ha) beliggende udenfor internationale naturbeskyttelsesområder.

³ Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. – [LBK nr 256 af 21/03/2017](#)

⁴ Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug – [BEK nr 1380 af 30/11/2017](#)

- Kategori 3 natur omfatter ammoniakfølsomme naturtyper (heder, moser, overdrev og skove) beliggende udenfor internationale naturbeskyttelsesområder.

Tabel 1: Ammoniakdeposition til kategoriseret natur i nærheden af anlægget

Naturområde	Afstand til anlæg	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8-årsdrift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
<i>Kategori 1</i>				
Ege-blandskov	10,5 km sydvest	0,0	0,0	0,0
<i>Kategori 2</i>				
Højmose	3,5 km sydøst	0,0	0,0	0,0
<i>Kategori 3</i>				
Pot. N-følsom skov	290 m nordvest	0,2	0,2	1,3
Mose	790 m nord	0,0	0,0	0,2

Anlæggets beliggenhed i forhold til kategoriseret natur er vist på bilag 5 og 6.

Kategori 1 natur

Den nærmeste naturtype omfattet af Husdyrbruglovens kategori 1 er en ege-blandskov, som findes ca. 10,5 km sydvest for det ansøgte projekt. Ege-blandskoven modtager ingen ammoniakdeposition fra det ansøgte projekt. Det vurderes på den baggrund, at ege-blandskoven ikke vil blive påvirket væsentligt af projektet.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Kategori 2 natur

Den nærmeste naturtype omfattet af Husdyrbruglovens kategori 2 er en højmose, som findes ca. 3,5 km sydøst for det ansøgte projekt. Højmose modtager ingen ammoniakdeposition fra det ansøgte projekt. Det vurderes derfor, at højmosens naturtilstand ikke vil ændre sig som følge af projektet.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Kategori 3 natur

Den nærmeste naturtype omfattet af Husdyrbruglovens kategori 3 er en potentielt ammoniakfølsom skov, som findes ca. 290 m nordvest for anlægget. Den potentielt ammoniakfølsomme skov modtager, ifølge beregninger i husdyrgodkendelse.dk, en øget deposition på 0,2 kg N/ha i forbindelse med udvidelsen og en samlet deposition på 1,3 kg N/ha. Se tabel 1 og ansøgerstekst. Der findes desuden en mose ca. 790 m nord for anlægget. Denne mose modtager, ifølge beregninger i husdyrgodkendelse.dk, ingen merdeposition og en totaldeposition på 0,2 kg N/ha. Da naturområder i området derfor modtager en merdeposition på mindre end 1 kg N/ha/år er husdyrbruglovens krav overholdt. Det vurderes på den baggrund, at naturområdernes tilstand ikke vil ændre sig som følge af det ansøgte projekt.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Beskyttede naturtyper efter naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelseslovens⁵ § 3 omfatter søer større end 100 m², udpegede vandløb, heder, moser, strandenge, strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af arealer, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Denne forpligtelse påhviler til en hver tid ejeren af arealet. I følge husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen⁶ § 33 skal kommunen i sin vurdering varetage hensynet til natur, der er beskyttet mod tilstandsændringer.

Tabel 2: Ammoniakdeposition til § 3 natur i nærheden af anlægget

Naturområde	Afstand til anlæg	Merdeposition (nudrift) (kg N/ha/år)	Merdeposition (8-årsdrift) (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
Eng	225 m sydøst	0,3	0,3	2,6
Eng (Lunden)	250 m nordvest	0,2	0,2	1,7

Anlæggets beliggenhed i forhold til § 3 natur er vist på bilag 7.

De nærmest beliggende § 3 beskyttede naturområder, som ikke er kategoriseret natur, er to enge, som findes hhv. ca. 225 m sydøst for anlægget og 250 m nordvest for anlægget. Se ovenstående tabel 2. Engen mod sydøst modtager en merdeposition af ammoniak på 0,3 kg N/ha/år. Engen mod nordvest vurderes at modtage en merdeposition på max. 0,3 kg N/ha/år, da den befinder sig i en mere fordelagtig vindretning. Engene i området modtager altså en merdeposition fra anlægget på mindre end 1 kg N/ha/år. Se ovenstående tabel 2. Ifølge DMU notat af 26/06 2005 er der ingen målbar ændring af § 3 natur ved en afsætning af ammoniak på mindre end ca. 1 kg N/ha/år. Det vurderes på den baggrund, at engenes tilstand ikke vil ændre sig som følge af det ansøgte projekt på Skjoldagervej 5, 6510 Gram.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Beskyttede naturtyper og arter efter habitatbekendtgørelsen

Habitatbekendtgørelsen⁷ udpeger en række internationale naturbeskyttelsesområder. De internationale naturbeskyttelsesområder kaldes Ramsarområder, Fuglebeskyttelsesområder og Habitatområder alt efter, om de er beskyttet efter Ramsarkonventionen eller efter EU's fuglebeskyttelses- og habitatdirektiver, og de tre typer områder går under fællesbetegnelsen Natura 2000-områder. Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte naturtyper og i Danmark hjemmehørende arter. De udpegede arter omtales normalt som bilag IV-arter, fordi de er opført på habitatdirektivets bilag IV. Ifølge Habitatbekendtgørelsen er kommunen forpligtet til at lave en række vurderinger i forhold til Natura 2000-områderne og bilag IV-arterne, før den kan udstede en miljøgodkendelse efter Husdyrbrugloven:

§ 6, stk. 1: Kommunen skal foretage en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt

§ 10, stk. 1: Der kan ikke gives tilladelse, dispensation, godkendelse mv., hvis det ansøgte kan

- beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a) eller*

⁵ Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse – [LBK nr 934 af 27/06/2017](#)

⁶ Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug – [BEK nr 1380 af 30/11/2017](#)

⁷ Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter – [BEK nr 926 af 27/06/2016](#)

- *ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b) i alle livsstadier*

Tabel 3: Natura 2000-område i nærheden af anlægget

Natura 2000-område	Afstand til anlæg
<i>Lindet Skov, Hørning Mose, Hørning Plantage og Lovrup Skov</i>	<i>10,5 km</i>

Natura 2000

Anlæggets beliggenhed i forhold til Natura 2000-områder er vist på bilag 5.

Det nærmest beliggende Natura 2000-område er område nr. 93 "Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov" som omfatter habitatområde nr. 82 og fuglebeskyttelsesområde nr. 66. Natura 2000-området findes ca. 10,5 km sydvest for anlægget. Se tabel 3.

For habitatområder og fuglebeskyttelsesområder er beskyttelsen baseret på en række arter og naturtyper. Listen over disse arter og naturtyper kaldes områdets udpegningsgrundlag. I bilag 22 findes en beskrivelse af Natura 2000-området samt dets udpegningsgrundlag.

Bilag IV arter

Anlæggets beliggenhed i forhold til registrerede bilag IV-arter er vist på bilag 8. De potentielt forekommende bilag IV-arter i Haderslev Kommune er beskrevet i bilag 10.

I det følgende vurderes forekomsten af bilag IV arter, med naturligt udbredelsesområde i nærheden af anlægget.

Padder

Følgende bilag IV-padder har i henhold til faglig rapport nr. 635 naturligt udbredelsesområde i Haderslev Kommune: Spidssnudet frø, løgfrø, løvfrø, strandtudse og stor vandsalamander.

Fra 700 m og længere væk fra anlægget findes en række naturlige mindre søer. Men der er ikke registreret spidssnudet frø, løgfrø, løvfrø, strandtudse eller stor vandsalamander i området.

Ingen af søerne i området vil som følge af projektet blive påvirket af en merdeposition af ammoniak. Ifølge DMU notat af 26/06 2005 er der ingen målbar ændring af § 3 natur ved en afsætning af ammoniak på mindre end ca. 1 kg N/ha/år. Derfor vurderer Haderslev Kommune, at yngle- og rasteområder for bilag IV-padder ikke vil blive beskadiget eller ødelagt af ammoniak fra anlægget.

Andre bilag IV-arter

Udover paddearter kan der også jf. Håndbog om bilag IV arter findes flere arter af flagermus, samt markfirben i området omkring ejendommen.

Markfirbenets levevilkår og dermed udbredelsesområde vil kunne påvirkes af projekter, som indebærer opdyrkning af tidligere udyrkede arealer. Ligeledes vil projekter som påvirker sten- og jorddiger samt levende hegn kunne påvirke arternes yngle- og rasteområder. Projekter som berører bygninger, skove, levende hegn og gamle træer kan evt. påvirke raste- og yngleområder for flagermus.

Da projektet ikke indebærer ændring på de opdyrkede eller ikke opdyrkede arealer, ændring af jord- og stendiger, levende hegn, fældning af gamle træer eller nedrivning af ældre bygninger eller i øvrigt ændrer på forhold, som ville kunne fungere som yngle- eller rasteområde for flagermus eller markfirben. Derfor vurderer Haderslev Kommune, at yngle- og rasteområder for de nævnte bilag IV-arter ikke vil blive beskadiget eller ødelagt, som følge af de ansøgte ændringer på ejendommen.

Samlet set vurderes ammoniakdeposition fra anlægget i det ansøgte projekt ikke at udgøre en væsentlig påvirkning af de nærmeste Natura 2000-områders udpegningsgrundlag. Ligeledes vurderes det, at

ammoniakdeposition eller øvrige ansøgte ændringer ikke vil skade arter opført på habitatdirektivets bilag IV. Påvirkningen fra anlæggets ammoniakdeposition er dermed i overensstemmelse med habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1 samt § 10, stk. 1, og kræver ikke udarbejdelse af konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsen regler herom.

7.5 Jord og grundvand

Evt medicin opbevares i aflåst skab i mellembygning. Medicinaffald afleveres til dyrlægen som står for bortskaffelse.

Dieselolietank på 1300 l fra 2008 står i ladebygningen på fast betonbund. Endvidere opbevares olie til vacuumpumpe til malkeanlæg i en 60 l dunk i mellembygning. Dunken er placeret på beton med kant om til opsamling af evt. spild.

Udskiftning af olie sker ved CN Maskinfabrik i Tiset, som bortskaffer olien.

Haderslev Kommune vurderer, at opbevaring af olie og kemikalier ikke giver anledning til væsentlig risiko for forurening af jord og grundvand.

7.6 Overfladevand

Fast husdyrgødning opbevares på møddingsplads med sider og er overdækket med plastik. Der er fra møddingspladsen afløb til gyllebeholder. Flydende husdyrgødning opbevares i ejendommens 2 gyllebeholdere på hhv. 1500 m³ – en Perstrup beholder fra år 1991, som har været kontrolleret i år 2010 samt en 3H beholder på 3000 m³ fra 2016. Der er ikke grøfter, vandløb eller søer indenfor 100 meter fra beholderen. Der er vilkår til, at håndtering af gylle skal være under opsyn og påfyldning af gyllevogn skal enten ske på fast plads med afløb eller med påmonteret pumpe med returløb. Dette vil sikre, at gylle ikke kan løbe ud. Haderslev Kommune vurderer, at de generelle regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen, beholderkontrolbekendtgørelsen og vilkår til håndteringen af gylle er tilstrækkelige til at sikre vandløb og søer mod forurening af husdyrgødning fra ejendommen.

Der er lavet en kapacitetsberegning (se bilag 3). Beregningen viser, at der er kapacitet til opbevaring i 10,6 måneder. Haderslev Kommune vurderer derfor, at der er tilstrækkeligt kapacitet, så gyllen kan udbringes på de mest optimale tidspunkter for planterne og derved undgår nedsivning til grundvand.

Tagvand fra stuehus, mellembygning og tildels ungdyrstald ledes gennem tætte pvc rør under kalvestald og videre ned til hoveddræn. Der skal ikke gives særskilt udledningstilladelse, da mængden af tagvand udgør en mindre vandmængde til dræn/vandløb. Fra de øvrige tagarealer ledes overfladevandet til jordoverflade. Rundbuehallerne står på beton med fald mod rist, der leder til gyllebeholder. Højdrægtighedsstalden har før været anvendt til foderlade. Eventuelt overfladevand ledes til gyllebeholder igennem samme rist, som rundbuehallerne.

7.7 Lugt

Der anvendes ingen teknik i staldene til at reducere lugt. Ifølge husdyrgodkendelse.dk er lugtberegningen følgende:

6.1 Samlet resultat af lugtberegning

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Vægtet gennemsnits- afstand	Bortscreenet	Genekriterie overholdt
Skjoldagervej 7 	0	FMK	86,1	86,1	432,7	Ja	Ja
Gammel Skjoldagervej 9 	0	NY	186,1	186,1	781,9	Ja	Ja
Gram Ejerlav, Gram 	0	FMK	272,3	272,3	790,7	Ja	Ja

Nærmeste nabo uden landbrugspligt er Skjoldagervej 7. Afstand fra staldene til nabobeboelsen er cirka 433 meter. Geneafstanden er beregnet til cirka 86 meter. Derved er geneafstanden overholdt. Nærmeste samlede bebyggelse er Gammel Skjoldagervej 9, som ligger med en afstand på ca. 782 m. Nærmeste by er Gram, som ligger med en afstand til staldene på ca. 791 m. Geneafstanden til samlet bebyggelse er

186 meter, og til byzone er den 272 meter. Haderslev Kommune vurderer derfor, at der ikke vil være lugtgener fra husdyrbruget. Selvom lugtgenestanden overholdes, stilles der vilkår for at undgå generelle lugtgener, og hvis der på et senere tidspunkt skulle forekomme lugtgener.

7.8 Støj

Fra landbruget er de væsentligste støjkilder især transport til og fra ejendommen, transport internt på ejendommen og vacuumpumpe i forbindelse med malkeanlæg. Anlægget kører ca. 2 x 2½ time pr. dag, køling af mælk, og kompressor i værksted kan give anledning til støjgener på ejendommen. Anlæggene står indendørs.

Endvidere vil der være støjgener ved kørsel med traktor og landbrugsmaskiner i forbindelse med fodring og markarbejde, og kørsel med lastbiler og gyllevogn til og fra ejendommen.

Driften forventes ikke at give anledning til støjgener for naboer på grund af afstanden til naboer.

Haderslev Kommune stiller vilkår til maksimalt støj fra husdyrproduktionen. Vi vurderer derfor, at lovliggørelsen af de kvægstalde og husdyrproduktionen på ejendommen ikke vil give væsentlige støjproblemer hos naboer.

7.9 Rystelse

Der er ingen udendørs kompressorer på ejendommen. Haderslev Kommune vurderer derfor, at det ikke er relevant, at stille vilkår til rystelser, og der ikke vil være væsentlige gener ved naboerne.

7.10 Støv

Der er vilkår om, at pladser og køreveje skal holdes rene. Haderslev Kommune vurderer derfor, at støv ikke vil give væsentlige gener ved naboer.

7.11 Fluer og skadedyr

Til fluebekæmpelse anvendes Neporex i dybstrøelsen, et middel til smøre på ryggen af dyrene, og fluepapir. Desuden bruges der kalk i sengebåsen.

Rottebekæmpelse bliver foretaget 4 gange årligt af Rovfluen ApS.

Haderslev Kommune har stillet vilkår til flue- samt skadedyrsbekæmpelse og en eventuel handleplan i tilfælde af flue- og skadedyrsproblemer, og vi vurderer derfor, at naboerne ikke vil få væsentlige gener fra fluer eller skadedyr.

7.12 Transport

Kørsels-art	Antal transporter/læs pr. år nudrift	Antal transporter/læs pr. år efter ændringen/lovliggørelsen
Mælkebil	182	182
Foder fra foderstoffirma	15	15
Døde dyr DAKA	12	12
Levering af dyr	30	30
Dieselolie	6	6
Husdyrgødning med nedfælder 25 t	228	228
I alt	473	473

Da der er tale om en ændring/lovliggørelse af produktionsareal, men ikke en decideret udvidelse af dyreholdet, er antallet af transporter ens for både nudrift og efter ændringen/lovliggørelsen.

Der er 3 driftsmæssige tilkørsler fra Skjoldagervej. Tilkørslerne ligger syd for bygningerne og skal anvendes til transporten til driften.

Transporter gennem Gram By vil årligt udgøre ca. 10-12 gange, men skal så vidt muligt foregå udenom Gram By.

Mælk kan afhentes om aftenen og øvrige transporter foregår i dagtimerne på hverdage.

Da antallet af transporter ikke stiger, vurderer Haderslev Kommune, at omgivelserne ikke bliver påvirket af ændringen/lovliggørelsen.

7.13 Lysgener

Der er levende hegn ca. 50 m nordøst fra husdyrbruget i matrikelskel til nabo og sydvest for ejendommen, som vil afskærme anlægget til naboer.

Fjernvirkning af lysgener fra staldanlæg til nærmeste naboer er begrænset p.g.a. afstand og beplantning. Der er natsænkning i staldene i tidsrummet mellem kl. 24.00-06.00. Der er belysning i gårdspladsen, der betjenes manuelt.

Ud fra ovenstående og de stillede vilkår vurderes det, at de nævnte forhold ikke vil kunne give anledning til nabogener.

7.14 Uhygiejniske forhold

Døde dyr bliver afhentet af DAKA. DAKA-pladsen er placeret sydvest for stuehuset. Pladsen er med spalter og døde dyr bliver afdækket med presenning.

Der er stillet vilkår vedr. rotte- og fluebekæmpelse for, at uhygiejniske forhold ikke forekommer.

7.15 Affaldsproduktion

Erhvervsaffald afhentes af Marius Petersens renovation. Afhentning sker efter behov. Container er på 800 l. Eventuel medicin opbevares i aflåst skab i mellembygning. Medicinaffald afleveres til dyrlægen som står for bortskaffelse. Det vurderes, at opbevaring og bortskaffelse af affald sker i overensstemmelse med Haderslev Kommunes affaldsregulativ. Det stilles ikke vilkår til at sikre dette, da husdyrbruget som virksomhed i Haderslev Kommune er forpligtet til at overholde de gældende retningslinjer i affaldsregulativet.

Vi henviser i denne forbindelse også til at transportører af jern og metal, samt plastbeholdere med medicinglas, kanyler, skalpeller mv. skal være godkendt hertil. Se nærmere på [affaldsregister](#) på Energistyrelsens hjemmeside

8 Konklusion

Haderslev Kommune vurderer:

- At ansøger har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbruget.
- At ansøger sikrer, at råstoffer udnyttes optimalt.
- At affaldet fra husdyrproduktionen så vidt muligt genanvendes eller nyttiggøres.
- At ændringen/lovliggørelsen ikke påvirker naturen med dens bestande af vilde planter og dyr og deres levesteder.
- At værdifulde bebyggelser, kultur- og bymiljøer samt landskaber bevares.
- At husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Ændringen af husdyrproduktion på Skjoldagervej 5, 6510 Gram vil samlet set ikke give anledning til væsentlige påvirkninger/gener for natur-, kultur- og landskabsområder og omkringboende, idet Haderslev Kommune har stillet vilkår til driften.

9 Bilag oversigt

Bilag 1: Lovgivning og vejledning

Bilag 2: Oversigtskort for Skjoldagervej 5, 6510 Gram

Bilag 3: Konsekvenszone for Skjoldagervej 5, 6510 Gram

Bilag 4: Beregning af opbevaringskapacitet

Bilag 5: Kort over kategori 1 og 2 natur samt Natura 2000 ved anlæg

Bilag 6: Kort over kategori 3 natur ved anlæg

Bilag 7: Kort over § 3 natur ved anlæg

Bilag 8: Kort over Bilag IV forekomster ved anlæg

Bilag 9: Natura 2000-område Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov (N93)

Bilag 10: Potentielle bilag IV arter

Bilag 1: Lovgivning og vejledning

Godkendelsens vilkår er meddelt med baggrund i kommunens vurderinger og i følgende af Miljøstyrelsens bekendtgørelser, vejledninger og orienteringer:

- Vejledning nr. 2/2001 Luftvejledningen
- Vejledning nr. 5/1984 Ekstern støj fra virksomheder
- Vejledning nr. 6/1984 Måling af ekstern støj fra virksomheder
- Vejledning nr. 6/2014 om kontrol af gyllebeholdere
- Vejledning om logbog for beholdere med flydende husdyrgødning
- Vejledning nr. 19/2016 til bkg. om påfyldning og vask af sprøjter til udbringning af bekæmpelsesmidler
- Husdyrvejledningen. Miljøstyrelsen. <http://husdyrvejledning.mst.dk/>
- Vejledning nr. 6/2005 Om Håndhævelse af Miljøbeskyttelsesloven
- Faglig rapport vedrørende en ny lugtvejledning for husdyrbrug (dec. 2006)
- Vejledende retningslinjer for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde. Udgivet af FMK

Udover vilkårene i nærværende miljøgodkendelse er husdyrbruget underlagt bestemmelserne i gældende love og bekendtgørelser.

Udover Husdyrbrugloven. Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. (lovbekendtgørelse nr 256 af 21/03/2017), kan bl.a. følgende af de heraf afledte bekendtgørelser, regulativer og forskrifter være relevante for husdyrbruget:

- Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug – BEK nr 1380 af 30/11/2017 (Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om affald – BEK nr 1309 af 18/12/2012 (Affaldsbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om erhvervs-mæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. – BEK nr 865 af 23/06/2017 (Husdyrgødningsbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om miljøregulering af visse aktiviteter - BEK nr 844 af 23/06/2017 (Miljøaktivitetsbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om kontrol af beholdere til opbevaring af flydende husdyrgødning og ensilagesaft - BEK nr 1322 af 14/12/2012
- Bekendtgørelse om uddannelse og autorisation i forbindelse med køb, overdragelse og professionel anvendelse af bekæmpelsesmidler - BEK nr 1411 af 04/12/2017 (Autorisationsbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om bekæmpelsesmidler - BEK nr 1647 af 17/12/2017 (Bekæmpelsesmiddelbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om påfyldning og vask m.v. af sprøjter til udbringning af plantebeskyttelsesmidler - BEK nr 906 af 24/06/2016
- Bekendtgørelse om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines - BEK nr 1611 af 10/12/2015
- Regulativ for erhvervsaffald, Haderslev Kommune af 04/09/2015. Regulativ og yderligere oplysninger kan findes på www.haderslev.dk -> Erhverv -> Erhvervsaffald (Regulativ for erhvervsaffald)

Der kan i fremtiden vedtages nye bestemmelser, som vil kunne medføre andre regler for husdyrbrugets aktiviteter.

Bilag 2: Oversigtskort for Skjoldagervej 5, 6510 Gram

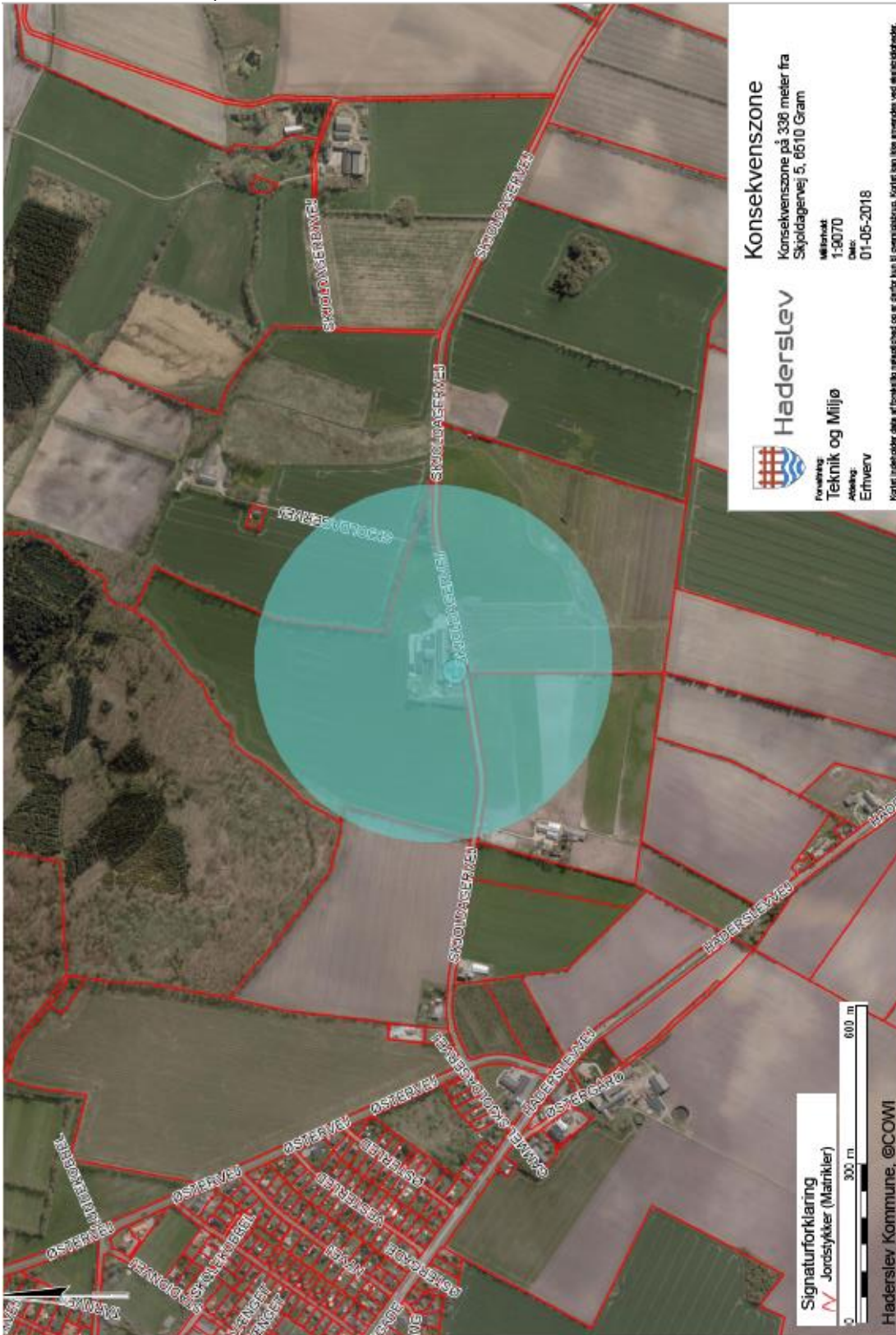
- 1 Stuehus og mellembbygning
- 2 Kostald
- 3 Ungdyrsstald
- 4 Kalvestald
- 5 Højdrægtighedsstald
- 6 Møddingsplads

- 7 Gyllebeholder (1500 m³/842 m²)
- 8 Gyllebeholder (3000 m³/645 m²)
- 9 Ensilageplads (2 stk.)
- 10 Aflastningsstald
- 11 Sygeafdelingsstald

Bilag 3: Konsekvenszone for Skjoldagervej 5, 6510 Gram

Konsekvenszonen er på 336 meter.

Bilag 4: Beregning af opbevaringskapacitet

Der er på ejendommen 2 gyllebeholdere på hhv. 1500 m³ – en Perstrup beholder fra år 1991, som har været kontrolleret i år 2010 samt en 3H beholder på 3000 m³ fra 2016. Den samlede opbevaringskapacitet (gyllebeholdere samt gyllekældere og fortank) er på 1500 + 3000 + 380 ialt 4880 m³. Den årlige husdyrgødningsproduktion er angivet til 3382 tons gylle fra køer samt opdræt og en tilledning af spildevand til gylletank på 2118 tons i alt 5500 tons. Samlet giver det eksisterende anlæg en opbevaringskapacitet på 10,6 mdr. Den tilstrækkelige opbevaringskapacitet er angivet til 10,6 mdr.

Bilag 5: Kort over kategori 1 og 2 natur samt Natura 2000 ved anlæg

Ehrens- og Borgerervice - Teknik og Miljø
 Natur og Landbrug
 Sagbehandler: HDAJ
 Journ. nr.: 23-4-2018
 Udsendt den: 23-4-2018
 1:40.000

Kategori 1- og 2-natur samt Natura-2000 i forhold til ejendommen på Skjoldagervej 5

Alle afbildninger er foretaget på baggrund af de oplysninger, som er tilgængelige i de enkelte kommuner og landbrug. Der tages forbehold for eventuelle fejl.

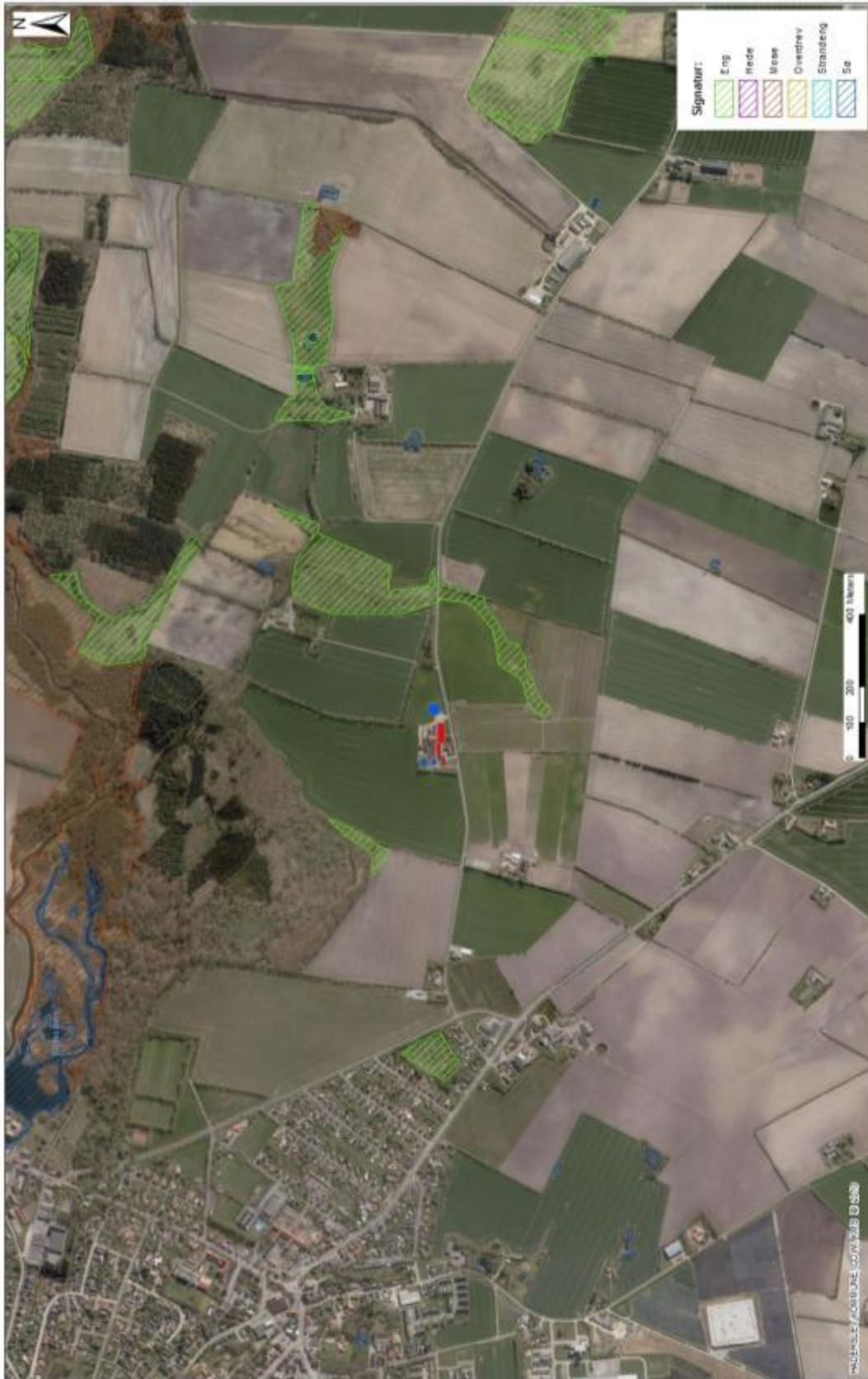

Bilag 6: Kort over kategori 3 natur ved anlæg

Bilag 7: Kort over § 3 natur ved anlæg

Erhvervs- og BorgerService - Teknik og Miljø
 Natur og Landbrug
 Sagsbehandler: HDJA
 Journ. nr.: 23-4-2018
 Udsendt den: 23-4-2018
 1:10.000

Beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens §3 i forhold til ejendommen på Skjoldagervej 5

Alle rettigheder til vore lands natur og miljø er beskyttet. Hvis du har spørgsmål til denne plan, kan du kontakte os på telefon 74 67 67 67 eller på vores hjemmeside www.haderslev.dk

Bilag 8: Kort over Bilag IV forekomster ved anlæg

Bilag 9: Natura 2000-område Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov (N93)

Dette Natura 2000-område (N93) består af habitatområde "Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov" (H82) samt fuglebeskyttelsesområde "Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov" (F66). **De to områder er udpeget for at beskytte en række arter og naturtyper, som udgør områdernes udpegningsgrundlag.**

Områdebeskrivelse

Området ligger mellem Skærbæk og Toftlund. Skov dominerer - primært nåleskov med indslag af bøgeskov på morbund og egekrat. Jordbunden er sur og næringsfattig. Substratet veksler mellem smeltevands-sand, flyvesand, samt ferskvandstørve og gytje. Under stormen i 1999 væltede ca. 620 ha skov i området fuldstændigt. Arealerne er nu genplantet, så skoven i dag fremstår som en mere varieret skov med mange forskellige træarter. Resterne af fortidens skove ca. 115 ha gamle bøge- og egeskov i Lindet Skov ligger i dag stadig urørte, som en del af Skov- og Naturstyrelsens naturskogsstrategi.

Vigtigste naturværdier

Trane, hvepsevåge, tinksmed, stor hornugle, sort-spætte, ravn, natravn og rødrygget tornskade yngler eller er potentielle ynglefugle. I den sydlige del ligger et åbent indsande med indslag af ene og dværgbuske. Der er klitformationer, heriblandt "klimper", som er fladtoppede bakker med våde partier eller tørve på toppen. I skovbevoksningen findes nogle få mindre moser samt et overdrev, hvor orkideen hvid sækspore tidligere er blevet registreret. Den prioriterede skovnaturtype *skovbevoksede tørvemoser* findes på et mindre areal, desuden findes større arealer med stilkegeskove og krat på mager sur bund samt egekrat i Hønning Plantage.

Trusler mod områdets naturværdier

Naturtyperne i området er alle næringsfattige. De er derfor følsomme over for tilførsel af næringsstoffer. Primært er luftbårne kvælstofforbindelser en trussel. Næringsstofftilførsel fra luften vurderes ligeledes at være en aktuel trussel i skovområderne, især skovkanter og overgangszoner. Habitatområdet ligger i et område med middel husdyrtæthed.

De lysåbne nedbrudte højmosearaler er under tilgroning - primært med gran, fyr og birk. Indsandene gror til med gran og fyr, og der er konstateret glansbladet hæg ind mod skovarealerne. Desuden er tilgroning med blåtop en trussel.

Den nordlige del af Hønning Mose samt andre mosearealer - f.eks. den sydligere beliggende Sprøggel Mose - afvandes fortsat i betydeligt omfang via grøfter og kanaler.

Gran og fyr spreder sig fra righoldige frøkilder i områdets skove, og forårsager tilgroning af de lysåbne hede- og mosearealer. Glansbladet hæg er også begyndt at vandre ind på disse arealer. Glansbladet hæg vurderes som en aktuel trussel i forbindelse med sikring af fremtidig gunstig bevarelse af skovnaturtyperne. Det tidligere voksested for hvid sækspore er i dag kraftigt tilgroet.

Områdernes udpegningsgrundlag

Habitatområde "Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov" (H82)

Nr.	Art/Naturtype
2320	Indlandsklitter med lyng og revling
2330	Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene
3130	Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
3160	Brunvandede søer og vandhuller

- 4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng
 4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)
 5130 Enekrat på heder, overdrev eller skrænter
 6230 *Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
 6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop
 7110 *Aktive højmoser
 7120 Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse
 7140 Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand
 9120 Bøgeskove på morbund med kristtorn
 9160 Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund
 9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund
 91D0 *Skovbevoksede tørvemoser
 * prioriteret naturtype

Fuglebeskyttelsesområde "Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov" (F66)

Arter på bilag 1, jf. artikel 4, stk.1	Arter, jf. artikel 4, stk. 2	Ynglende i.h.t. DMU's database	Trækkende i.h.t. DMU's database	Kriterier
Hvepsevåge		Y		F3
Tinksmed		Y		F1
Stor Hornugle		Y		F1

Y: Ynglende art.

T: Trækfugle, der opholder sig i området i internationalt betydende antal.

Tn: Trækfugle, der opholder sig i området i nationalt betydende antal.

F1: arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets pt gældende Bilag I og yngler regelmæssigt i området i væsentligt antal, dvs. med 1 % eller mere af den nationale bestand.

F2: arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets p.t. gældende Bilag I og har i en del af artens livscyklus en væsentlig forekomst i området, dvs. for talrige arter (T) skal arten være regelmæssigt tilbagevendende og forekomme i internationalt betydende antal, og for mere fåtallige arter (Tn), hvor områder i Danmark er væsentlige for at bevare arten i dens geografiske sø- og landområde, skal arten forekomme med 1 % eller mere af den nationale bestand.

F3: arten har en relativt lille, men dog væsentlig forekomst i området, fordi forekomsten bidrager væsentligt til den samlede opretholdelse af bestande af spredt forekommende arter som f.eks. Natravn og Rødrygget Tornskade.

Bevaringsstatus og trusselsvurdering for naturtyper og arter på udpegningsgrundlagene.

Naturtype/art	National/lokal bevaringsstatus	Trusselsvurdering
2320 - Indlandsklitter med lyng og revling	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet til EU som ugunstig. Ifølge DMU's seneste opgørelse har ca. halvdelen af det vurderede areal naturtilstand. Bevaringsstatus i området er vurderet som ugunstig	Næringsstofbelastning, tilgroning og invasive arter
2330 - Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. Der foreligger ingen data om bevaringsstatus for naturtypen i området	Meget små arealer som regel betinget af for hård græsning
3130 - Ret næringsfattige søer og	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som	Naturtypen er ikke kortlagt

vandhuller med små amfibiske planter ved bredden	ugunstig. Bevaringsstatus i området er ukendt	og tilstandsvurderet
3150 - Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. Bevaringsstatus i området er ukendt	Naturtypen er kun delvist kortlagt og tilstandsvurderet
3160 - Brunvandede søer og vandhuller	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. Bevaringsstatus i området er ukendt	Naturtypen er kun delvist kortlagt og tilstandsvurderet
4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. De kortlagte forekomster af naturtypen i området vurderes at have gunstig naturtilstand	Tilgroning med blåtop
4030 - Tørre dværgbusksamfund (heder)	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. 7 ud af de 8 kortlagte forekomster af naturtypen i området vurderes at have gunstig naturtilstand.	Succession mod græsdomineret hede, hedelyng i senil fase
5130 - Enekrat på heder, overdrev eller skrænter	Bevaringsstatus i Danmark er ukendt. Ca. ¾ af de kortlagte arealer i landet har gunstig naturtilstand. Bevaringsstatus i området er vurderet som ugunstig	Invasive arter og luftbåret næringsstofbelastning
6230 - *Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. Der foreligger ingen data om bevaringsstatus for naturtypen i området	Kraftig tilgroning
6410 - Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. De kortlagte forekomster af naturtypen i området vurderes at have ugunstig naturtilstand.	Ingen data
7110 - *Aktive højmoser	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. Bevaringsstatus i området er vurderet som ugunstig	Næringsstofbelastning, tilgroning, invasive arter, arealreduktion og fragmentering samt uhensigtsmæssig hydrologi
7120 - Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse	Bevaringsstatus i Danmark er ikke vurderet. Mindre end 20 % af de kortlagte forekomster har gunstig naturtilstand. Bevaringsstatus i området er vurderet som ugunstig	Afvanding som fører til succession mod skov• den langsigtede målsætning for naturtypen er aktiv højmose
7140 - Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. Bevaringsstatus i området er vurderet som ugunstig	Næringsstofbelastning og uhensigtsmæssig hydrologi.
9120 - Bøgeskove på morbund med kristtorn	Den nationale bevaringsstatus er indberettet som gunstig. Bevaringsstatus i området er vurderet som ugunstig	Luftbåren kvælstoftilførsel
9160 - Egeskove og blandeskove på mere eller mindre rig jordbund	Den nationale bevaringsstatus er indberettet som gunstig. Bevaringsstatus i området er vurderet som ugunstig	Luftbåren kvælstoftilførsel

9190 - Stilkegeskove og -krat på mager sur bund	Den nationale bevaringsstatus er indberettet som gunstig. Bevaringsstatus i området er vurderet som ugunstig	Luftbåren kvælstoftilførsel
91D0 - *Skovbevoksede tørvemoser	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ukendt (atlantiske del)/ugunstig (kontinentale del). Bevaringsstatus i området er vurderet som ugunstig.	Luftbåren kvælstoftilførsel
Hvepsevåge	Hvepsevåge synes at have optrådt stabilt i antal og udbredelse i og uden for fuglebeskyttelsesområderne i de seneste 20 år. Bestanden har været stabil siden 1980, og samlet må den nationale bevaringsstatus for hvepsevåge i Danmark foreløbig vurderes som gunstig. Bevaringsstatus for arten i området er ukendt	Manglende kendskab til, om artens krav til levesteder er opfyldt i området
Tinksmed	Den foreløbige, nationale bevaringsstatus for tinksmed, som ynglefugl i Danmark, er vurderet som ugunstig (Pihl m.fl. 2003). I 2007 lå det registrerede antal ynglepar dog over det foreslåede faglige kriterium for gunstig bevaringsstatus. Bevaringsstatus for arten i området er vurderet som ugunstig	Tilgroning og eutrofiering af levesteder.
Stor Hornugle	Samlet må den nationale bevaringsstatus for stor hornugle i Danmark foreløbig vurderes som gunstig. I perioden 1992-1997 blev der registreret 1-2 ynglepar i området og i 2006 registreredes 2 ynglepar. Samlet set vurderes bestanden i området at være stabil. Bevaringsstatus er vurderet gunstig	Nyetableret, habitatkrav vurderes at være til stede og stabile

Bilag 10: Potentielle bilag IV arter

Bilag IV-arterne omfatter følgende arter: (i) pattedyr med arter af småflagermus, gnavere, rovdyr og hvaler, (ii) krybdyr med arter af skildpadder og Markfirben, (iii) padder med arter af halepadder og springpadder, (iv) fisk med arten Snæbel, (v) insekter med arter af biller, sommerfugle, og guldsmede, (vi) bløddyr med arten Tykskallet malermusling, samt (vii) planter omfattende arterne Enkelt månerude, Vandranke, Liden Najade, Fruesko, Mygblomst, Gul stenbræk og Krybende Sumpskærm.

Herunder følger en gennemgang af de Bilag IV-arter, som kan have yngle- og rasteområde i Haderslev Kommune, eller som kan påvirkes af projekter heri, samt en overordnet vurdering af hvilke projekter der påvirker disse arter.

Flagermus

Frynseflagermus (*Myotis nattereri*) er fundet i alle landsdele, men arten er ret sjælden. Den yngler i huse og hule træer og er ofte knyttet til løvtræsbevoksninger, hvor den søger føde langs hegn og skovkanter. Rasteområder er kældre, kassematter og kalkgruber.

Vandflagermus (*Myotis daubentonii*) er almindelig og udbredt i næsten hele landet med undtagelse af det vestligste Jylland. Arten er hovedsageligt fundet i det nordlige og østlige Jylland, og omkring Limfjorden. Arten er dog registreret på 5 lokaliteter i Sønderjyllands Amt, og det vides ikke om den findes i området omkring ejendommen. Arten søger føde over søer og søer, og hviler og overvintret i træer med hulheder, revner eller sprækker, kalkminer og under stenbroer.

Dværgflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*) er almindelig over hele landet med undtagelse af Bornholm, det vestlige Jylland og nogle mindre øer. Arten er fundet på flere lokaliteter i Sønderjylland. Dens yngle- og rasteområder er huse og hule træer i nærheden af løvskov.

Langøret flagermus (*Plecotus auritus*) er relativt almindelig over hele landet med undtagelse af det vestligste Jylland, vestligste Fyn og Lolland, Langeland og nogle mindre øer. Der er dog kun få observationer i Sydjylland, men flagermusen er svær at finde, så den kan være overset. Flagermusen holder oftest til i bygninger såsom lader og på kirkeloftet, og foretrækker afvekslende kulturlandskaber med gårde, haver, parker, alléer og små løvskove.

Sydflagermus (*Eptesicus serotinus*) er almindelig med undtagelse af Nordvestjylland og Nordøstsjælland. Sydflagermus har en tæt bestand i Sønderjylland, og det er sandsynligt, at arten findes i området. Flagermusen har udelukkende kvarter i bygninger året rundt og jager langs skovbryn, åbninger mellem træer og andre steder med mange insekter.

Brun flagermus (*Nyctalus noctul*) er relativt almindelig på øerne og i det østlige Jylland. Den er kendt fra enkeltobservationer på flere lokaliteter i det sydvestlige Jylland. Det er muligt, at der findes eksemplarer i området. Arten yngler og raster kun i gamle løvtræer. Den jager over åbent agerland, søer og over skov.

Skimmelflagermus (*Vespertilio murinus*) findes på spredte lokaliteter rundt om i landet, og er observeret enkelte gange omkring Haderslev. Artens yngleområde er menneskelig bebyggelse, og dens ses ofte jage i lyset af store gadelamper som tiltrækker insekter. Rasteområder er ligeledes bygninger.

Troldflagermus (*Pipistrellus nathusii*) er observeret med spredte forekomster i det meste af landet, og herunder også i Haderslev Kommune. Dens yngleområder er huse og hule træer. Arten er stærkt tilknyttet ældre løvtræer, hvor den jager i de åbne rum under kronerne. Rasteområder er formentlig de samme som yngleområderne.

Pipistrellflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*) findes især i løvskovsrige egne, og er derfor særlig udbredt i Østjylland og Sønderjylland. Dens yngle- og rasteområder er huse og hule træer i nærheden af løvskov. Den er registreret flere gange i udkanten af Haderslev Kommune.

Projekter som berører bygninger, skove, levende hegn og gamle træer kan evt. påvirke raste- og yngleområder for flagermus.

Birkemus (*Sicista betulina*)

Arten er registreret mellem Spangså og Revsø skov samt ved Hammelev og Østerskov. Birkemusens sommeropholdssteder er naturområder med et tæt urtelag og i umiddelbar tilknytning til våd natur. Vinteropholdssteder er tørre naturområder som diger, overdrevsskrænter og højtliggende hede- og plantageområder, dvs. områder som er karakteriseret ved at være relativt uforstyrrede. Birkemusen må således forventes at kunne forekomme på lokaliteter, hvor ovennævnte naturtyper grænser op til hinanden, og hvor der er rigelig føde i form af insekter.

I birkemusens udbredelsesområde vil projekter som indebærer opdyrkning af tidligere udyrkede arealer kunne påvirke artens levevilkår. Ligeledes vil projekter som påvirker sten- og jorddiger kunne påvirke artens yngle- og rasteområder.

Odder (*Lutra lutra*)

Findes i alle større vandløbssystemer helt ned til den dansk-tyske grænse. Odderen lever i tilknytning til vådområder. Den findes i såvel stillestående som rindende vand, og både i saltvand og ferskvand, især søer og moser med store rørskovsområder. Om dagen opholder den sig i en hule i brinken eller under buske, træer eller andet, der kan give ly. Yngle- og rasteområder kan potentielt findes i hele artens udbredelsesområde. Yngleområdet består af selve hulen, som ungerne fødes og opfostres i, og de nærmeste omgivelser. Et rasteområde for odder er mere diffust end et yngleområde, og kan forekomme mange steder langs vandløb og søer. Områderne kan være svære at lokalisere, men knytter sig primært til moser, krat, skov eller andre naturområder, hvor odderen kan finde relativt uforstyrret skjul i længere perioder på alle tider af året.

Projekter som indebærer opsplittning af bestande og levesteder eller som ødelægger eller forringer yngle- og rasteområder kan påvirke odderens yngle- og rasteområder.

Markfirben (*Lacerta agilis*)

Arten findes udbredt i stort set hele landet. Markfirben yngler på en række forskellige typer af levesteder, som er kendetegnet ved, at de indeholder solvendte skrånninger med veldrænende, løse jordtyper og sparsom bevoksning, typisk lave urter eller et løst dække af græsser. Rasteområderne om vinteren skal være veldrænede og solvendte skrånninger. Markfirben bruger blandt andet sten- og jorddiger samt levende hegn som spredningskorridorer.

Projekter som påvirker jord- og stendiger samt levende hegn kan påvirke artens levesteder. Ligeledes vil projekter der indebærer ændret arealanvendelse af egnede yngle- og rasteområder kunne påvirke arten.

Padde

Spidssnudet frø (*Rana arvalis*) er udbredt i hele landet undtagen Bornholm, men er muligvis i tilbagegang i Sønderjylland. Dens foretrukne yngleområder er søer, som indgår i sammenhængende naturområder, men arten er i stand til at yngle i næsten alle former for vådområder. Rasteområder er oftest på landjorden, og arten er afhængig af gode terrestriske, gerne fugtige levesteder nær ynglestedet.

Løgfrø (*Pelobates fuscus*) forekommer i hele landet undtagen Fyn og Bornholm. Arten er truet og i tilbagegang. Dens foretrukne yngleområder er lysåbne vegetationsrige rene søer og vådområder. Rasteområder er ofte bar jord eller sand, samt områder med lav vegetation, hvor arten har mulighed for at grave sig ned. Artens mobilitet er ringe, og den er derfor afhængig af et velfungerende netværk af søer.

Løvfrø (*Hyla arborea*) er udbredt i den sydøstlige del af landet samt i området omkring Aarhus og Vejle. Arten er kortlagt i den "gamle" Haderslev Kommune (før 2007) og fundet på en lang række lokaliteter. Løvfrø yngler i lavvandede lysåbne søer, hvoriblandt tidvise våde lavninger på afgræssede arealer er de

mest optimale. Artens rasteområder er skovbryn, levende hegn og krat, hvor den opholder sig på mindre træer og buske.

Strandtudse (*Bufo Calamita*) findes spredt langs kysten i Danmark, samt på en række indlandslokaliteter. Arten foretrækker at yngle i temporære, lysåbne, vandansamlinger som ofte er uden vegetation. Rasteområder er åbne arealer med ingen eller meget lav vegetation, f.eks. afgræssede enge og strandenge, men også dyrkede marker. Yngle- og rasteområder vil ofte ligge inden for samme område men kan, hvor der er egnede vandringsruter, ligge adskilt.

Stor vandsalamander (*Triturus cristatus*) er udbredt i det meste af Danmark. Den yngler i lysåbne vegetationsrige lavvandede søer af varierende størrelse, men med rent vand. Søer af dårligere kvalitet kan fungere som levesteder og rasteområder. Levesteder og rasteområder på land er oftest nær vandhullet og ofte knyttet til skov. Stor vandsalamander stiller større krav til vandkvaliteten end f.eks. løvfrø gør.

Ved projekter som har udbringningsarealer op til vand- og vådområder kan der ske en påvirkning af yngle- og rasteområder for bilag IV-padder. Lysåbne søer er potentielle yngleområder for alle de nævnte padder mens mere tilgroede søer ofte kan fungere som rasteområder.

Marsvin (*Phocoena phocoena*)

Arten forekommer i alle danske farvande og har levested i Vadehavet og Lillebælt. Der kendes ikke til specifikke yngle- og rasteområder for marsvin.

Der er kun ringe viden om, hvilke menneskeskabte forhold der påvirker marsvinet. Alle større ændringer og indgreb som påvirker havområder er potentielt skadelige for marsvinets levevis.

Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)

Arten lever i Vadehavsområdet og de tilstødende vandløb. Snæbel yngler i de nederste og mellemste dele af større vandløb. Det vurderes, at der foruden Vidå i dag kun findes selvreproducerende bestande i Ribe Å, Varde Å og Brede Å, mens der tilsyneladende er en svigtende eller meget lille produktion af snæbel i Kongeå og Sneum Å og en lille bestand i Brøns Å, hvor der ikke har været udsat yngel. Opstrøms i de forskellige åsystemer er der en række sideløb som er vigtige nuværende eller mulige fremtidige gydeområder for snæbelen, herunder Gelså samt Fladså/Gram Å. Der ligger et forslag til at udvide Natura 2000 området Vadehavet med vandløbsstrækninger Gelså frem til Gelsbro og Gram Å frem til Fole Hareby engvandingssselskabs opstemning med udpegning som potentielt gydeområde for snæbel. Snæblens ynglesucces er afhængig af god vandkvalitet, grusbund og vintergrønne vandplanter. Yngelen tåler ikke saltvand før de er nået en vis størrelse, og er derfor afhængig af mindre søer og vinteroversvømmede områder som er indskudt i vandsystemet. Efter gydningen trækker snæblen ned i de nedre dele af vandløbene og Vadehavet.

Projekter som forringer vandkvaliteten i vandløb med forekomst af snæbel kan påvirke artens ynglesucces. Ligeledes vil projekter hvor der er særlig risiko for erosion til vandløb kunne påvirke artens yngle- og rasteområder.